

Nagy Róbert

Tájékoztatósi kézikönyv

BBS-INFO Kiadó, 2017.

Minden jog fenntartva! A könyv vagy annak oldalainak másolása, sokszorosítása csak a kiadó írásbeli hozzájárulásával történhet.

A könyv nagyobb mennyiségben megrendelhető a kiadónál:
BBS-INFO Kiadó, 1630 Bp. Pf. 21. Tel.: 407-17-07

A könyv megírásakor a szerző és a kiadó a lehető legnagyobb gondossággal járt el. Ennek ellenére, mint minden könyvben, ebben is előfordulhatnak hibák. Az ezen hibákból eredő esetleges károkért sem a szerző, sem a kiadó semmiféle felelősséggel nem tartozik, de a kiadó szívesen fogadja, ha ezen hibákra felhívják figyelmét.

Papírkönyv: ISBN 978-615-5477-56-0
E-book: ISBN 978-615-5477-57-7

Kiadja a BBS-INFO Kft.
1630 Budapest, Pf. 21.
Felelős kiadó: a BBS-INFO Kft. ügyvezetője
Nyomdai munkák: Biró Family Nyomda
Felelős vezető: Biró Krisztián

TARTALOMJEGYZÉK

A szerzőről	5
Előszó	6
1. A tájékozódás elméleti alapjai	7
1.1.A „tájékozódás”, „navigáció” és „helymeghatározás” szavak jelentése	7
1.2.A Föld mágneses tere és az iránytű	7
1.3.A tájoló és típusai	12
1.3.1. A laptájoló	12
1.3.2. A lencsés tájoló	15
1.3.3. A tükrös tájoló	16
1.3.4. Egy speciális eset: a számlapos karóra	18
1.4.Földi koordináta rendszerek.....	19
1.4.1. A WGS (földrajzi) koordináta rendszer	20
1.4.2. Országspecifikus (többnyire raszteres) koordináta rendszerek	30
2. A hagyományos papírtérkép matematikai vonatkozásai	33
2.1.A hagyományos papírtérkép jelölései	34
2.2.A hagyományos papírtérképen használt eszközök	38
2.3.A hagyományos papírtérkép speciális esete: a Földgömb.....	40
3. A táj ismerete.....	41
3.1.A „beacon” szó jelentése	41
3.2.A megfigyelő helyzetének meghatározása beacon-ök és tájoló segítségével	41
3.3.Egy kis gráf- és hálózat elmélet.....	44
3.3.1. Ember alkotta hálózatok.....	47
3.3.2. Természetes hálózatok	51
3.4.A táj ember alkotta „beacon”-jei	54
3.4.1. Magyarország (és egyéb szárazföldi országok)	54
3.4.2. Tengerparti országok.....	66
4. Biológiai és egyéb tájékozódási módszerek	68
4.1.Az erdőben.....	68
4.2.Madarak a tengeren	68
4.3.Az égtájak beazonosítása árnyék segítségével	68
5. Távközlési tájékozódási módszerek	69
5.1.A vezeték nélküli távközlés alapjai	69
5.1.1. A rádiócsatorna	69
5.1.2. A rádióhullám és a frekvencia.....	70
5.1.3. Az antennák működése	72
5.1.4. A műholdas távközlés alapjai.....	73
5.2.A GPS.....	90

5.2.1.	A műholdas navigációs rendszerekről általában.....	90
5.2.2.	A GPS működése.....	90
5.2.3.	A GPS vevők típusai.....	100
5.2.4.	Néhány haladó funkció.....	112
5.2.5.	TMC.....	115
5.3.	A mobiltelefonok bemérése.....	115
5.4.	Radarok.....	122
5.4.1.	A repülésben alkalmazott radarok.....	122
5.4.2.	A hajózásban alkalmazott radarok.....	123
5.5.	Egy kis kitérő: a professzionális rádiók.....	125
5.6.	Egy esettanulmány: Az MH370 maláj utasszállító repülőgép eltűnése.....	127
5.7.	Bankkártyás fizetés és készpénzfelvétel, parkolás, kültéri kamerák.....	131
5.8.	Helymeghatározás IP cím alapján.....	132
6.	Informatikai tájékoztatói módszerek.....	140
6.1.	A térinformatika jelentése.....	140
6.2.	Számítógépre felinstallált programok.....	141
6.2.1.	A Google Earth.....	142
6.3.	Online térképes alkalmazások.....	150
6.3.1.	Szakmai tartalom nélküli alkalmazások.....	151
6.3.2.	Szakmai tartalommal megtöltött alkalmazások.....	152
7.	Történelmi (azaz csillagászati) tájékoztatói módszerek.....	156
7.1.	Az égbolt felosztása.....	157
7.1.1.	A Naprendszer.....	158
7.1.2.	A Mélyég, régiesen a „Csillagok”.....	158
7.2.	Tájékoztató a csillagok alapján.....	158
7.3.	Tájékoztató a Nap mozgása alapján.....	161
7.4.	Csillagászati koordináta rendszerek.....	166
7.4.1.	Az egyenlítői (ekvatoriális) csillagászati koordináta rendszer.....	166
7.4.2.	A horizontális csillagászati koordináta rendszer.....	168
7.5.	A szextáns működése.....	170
7.5.1.	Helymeghatározás a Sarkcsillag alapján.....	172
7.5.2.	Helymeghatározás a Nap helyzete alapján.....	172
7.6.	A tengerészeti kronométer működése.....	178
8.	A Stellarium planetáriumprogram.....	180
9.	Tájékoztató az űrben.....	183
10.	Néhány Excel makró.....	185
10.1.	WGS konverter.....	187
10.2.	Többsoros WGS konverter.....	189
10.3.	WGS koordináták távolsága.....	194
10.4.	EOV koordináták távolsága.....	195

A szerzőről

Nagy Róbert 2003-ban végzett a Budapesti Műszaki Egyetemen villamosmérnökként, azóta elsősorban antennákkal illetve a rádióhullámok terjedésével foglalkozik hol tervező, hol kivitelező mérnökként. 2011-ben egy évet Angliában élt, ahol sokat tanult a hajózásról, repülésről, csillagászatról és ezek távközléséről is. Munkája során minden nap műszaki tartalommal megtöltött térképi adatbázisokkal dolgozik. Könyvírással 2015-től foglalkozik, eddig két könyve jelent meg, melyek főként ingyenesen letölthető és használható térképes programokról és online alkalmazásokról szólnak:

- Google Earth a gyakorlatban (2016. augusztus)
- Amatőr csillagászat számítógépen és okostelefonon (2016. december)

*Nagy Róbert
Átviteltechnikai hálózat tervező mérnök
2017 Szeptember, Budapest*

Előszó

A távközlés a teljes 20. században, az informatika a 20. század második felében jelentős fejlődésen ment keresztül. Az ezredfordulóhoz közeledve a GPS (Globális Helymeghatározó Rendszer) bárki számára elérhetővé vált, manapság a legpontosabb és legszélesebb körben használt helymeghatározási módszer. E két szakterület fejlődésével a tájékozódás, navigáció és helymeghatározás is sokat fejlődött, ezzel a mai kor emberének közbiztonsága sokat nőtt. Biztonságosabbá vált mind a gyalogos, közúti, vasúti, légi és vízi közlekedés, továbbá az említett módszerek alkalmazása a bűnüldözést is nagyban segíti.

Könyvünk két fő részre oszlik, azonban ezt a fejezetek sorrendje nem mindig követi. Egyrészt áttekintjük a távközlési és informatikai tájékozódási módszereket, nagy hangsúlyt fektetve a GPS-re. Vizsgáljuk a térinformatikát, azaz a digitális térképészetet, a kapcsolódó programokat (pl. Google Earth) és az online alkalmazásokat. Szót ejtünk a földi mobil távközlésről, a műholdas távközlésről és a radarokról is. Másrészt áttekintjük azon tájékozódási módszereket, melyek nem használnak távközlési és/vagy informatikai eszközt. Felmerülhet a kérdés miért szükséges ez a mai kor embere számára? A válasz: említett eszközök működéséhez tápellátás szükséges, mely előbb-utóbb megszűnik, az elem vagy akkumulátor lemerül. Könyvünk segítségével egy ismeretlen területen eltévedt ember távközlési/informatikai eszköz nélkül is meg fogja találni a megfelelő irányt, például a haza utat. Részletesen tárgyaljuk az iránytű és tájoló működését, illetve a navigációs célokat szolgáló tereptárgyakat. Egy nagy fejezetet szentelünk a történelem során oly sokat használt csillagászati tájékozódási módszereknek, melyek a mai világban már szimulálható programok segítségével, ezért könyvünkben informatikai segítséggel tanuljuk meg ezeket. A köztes fejezetekben a tájékozódás földrajzi, matematikai és fizikai elméleti hátterét tekintjük át, a könyv végén pedig megírunk néhány a témához kapcsolódó Excel makrót is.